

Preek Breukelen

d.d. 25 december 2016, Kerstochtend
Jesaja 52:7-10 & Johannes 1:1-14

'Je God is koning!'

Gemeente van Jezus Christus,

Welkom op het lichtjesfeest! Of moet ik zeggen: eindejaarspartijtje? Het was weer een feest van verontwaardiging in Nederland. Er zijn scholen die hun traditionele kerstdiner of kerstgala omgedoopt hebben tot een eindejaarsdiner of eindejaarsgala; blijkbaar vanuit een overmatig grote compassie met de niet-gelovige en ongelovige kinderen. De tere kinderzieltjes mochten toch eens te zeer van slag raken van de geboorte van het kindeke Jezus. Dan maar beter kiezen voor een zo neutraal mogelijk woord: lichtjesfeest, eindejaarspartijtje. We kennen deze mallefratsen al van de grootgrutters die ook al gemerkt hebben dat het aandeel christenen in onze samenleving zo laag is dat je bijvoorbeeld beter eieren voor een voorjaarsontbijt kunt verkopen dan voor een Paasontbijt. Je spreekt daarmee een grotere groep aan en daarmee stijgt wellicht de omzet. Wie nog het idee heeft dat de commercie met andere zaken bezig is dan geld, heeft nooit opgelet.

Maar terug naar de scholen en hun kerstdiners die geen kerstdiners meer mogen heten. We kunnen natuurlijk ook niet om het gegeven heen dat Nederland in de laatste vijftig jaar enorm veranderd is. Een verandering die misschien al veel langer gaande was. De kerken zijn leeggestroomd. Het percentage Nederlanders dat zich christelijk noemt, wordt steeds kleiner. We zijn een minderheid. Dat betekent dat meer en meer Nederlanders geen religie aanhangen en enkelen zich aangesloten hebben bij andere geloven. En dan laat ik de nieuwe zogenaamde spiritualiteit van hoe-word-ik-gelukkig-cursussen voor het gemak even buiten beschouwing. Daarnaast is de instroom van nieuwe Nederlanders in de afgelopen decennia groot. Mensen met een eigen cultuur en een eigen religie, waaronder hindoes, boeddhisten, en in grote mate ook moslims. Op de scholen zie je soms een regenboog aan achtergronden. En een school zal daar terecht rekening mee willen houden. We leven in een multiculturele en multireligieuze samenleving.

Maar wat is een multiculturele en multireligieuze samenleving? Dat is niet het zoeken naar een eenheidsworst waarin we elkaar kunnen vinden en niemand tegen de schenen schoppen. Multi betekent vele of meerdere. In een multiculturele en multireligieuze samenleving leven meerdere culturen en religies naast elkaar. En als het even meezit in vrede. Daar is waar het mis is gegaan in Nederland. Dat trekken we niet. Wij houden van helderheid en eenheid. Iedere keuken moet ruiken naar boerenkool met spekjes. Voor couscous met kip gaan we wel op vakantie. De scholen die hun kerstdiners hebben hernoemd uit een overmatig tegemoet komen aan andere culturen en religies hebben hiermee de poten onder stoel van de multiculturaliteit gezaagd. Wat zou het toch verrijkend kunnen zijn wanneer wij elkaar tradities zouden waarderen, ja zelfs elkaars feesten konden vieren. Als ik ooit wordt uitgenodigd voor het Suikerfeest zal ik er op

mijn Paasbest naartoe gaan, en dan hoeven ze de naam echt niet te veranderen in zoetigheidspartijtje om te verbloemen dat het een islamitisch feest is.

Eén keer heb ik de kracht en de schoonheid meegemaakt van de respectvolle ontmoeting tussen meerdere culturen. Dat was gek genoeg tijdens een begrafenis van een christelijke Afghaanse vrouw waarin ik mocht voorgaan. De aula van de begraafplaats in Amsterdam was gevuld met jonge mensen, nagenoeg allemaal oorspronkelijk uit een ander land. Alle aanwezigen waren perfect gekleed uit respect voor de overledene en uit respect voor het heilige van de samenkomst, voor de ontmoeting met de Heilige. De helft van de aanwezigen was christen, de andere helft moslim. De uitvaartdienst was volledig christelijk en de aanwezige moslims hebben vol respect meegedaan aan de volledig christelijke liturgie. Net zo respectvol waren de christenen toen bij het graf het islamistische engelengebed werd uitgesproken door enkele vrouwen. De gesprekken nadien waren hartelijk en geïnteresseerd. De kracht van de samenkomst lag in het gegeven dat er niet krampachtig gezocht is naar een mengelmoes waar niemand tevreden mee is en iedereen zich verliest, maar dat we onze culturen en religies rechtop lieten staan zodat ze elkaar konden versterken in de beleving van het moment. Zo moeilijk is het dus niet.

Misschien zit u op dit moment al wat onrustig heen en weer te schuiven op uw stoel. Is dit nu een kerstpreek? Jazeker, en misschien wel meer dan u denkt. Kerst gaat immers over de geboorte van Jezus, zoon van God, geboorte van licht en nieuwe toekomst. Geboorte ook van een hemelse tegenstem tegen alle menselijk mallefratserij. Wij vieren de geboorte van onze Heer die ons voorgegaan is in barmhartigheid en liefde, in verdraagzaamheid en het tot recht laten komen van ieder mens. Als iemand de grenzen opzoekt van de gangbare normen en waarden dan was Hij het. En Hij stapte ook met liefde over die grenzen heen. En dit alles omdat Hij mensen lief had, omdat Hij stond voor een nieuwe werkelijkheid, voor de komst van het koninkrijk van God. Hij had, met enige eigen moeite, contact met een Samaritaanse en met een Kanaänitische vrouw. Hij vroeg niet om aanpassing, niet om verandering. Ze hoefden geen jood te worden of – wat nog niet bestond – christen. Hij verwees enkel naar de eeuwige God, Schepper van ieder mens, die alle volken uitnodigt de geest van liefde, vrede en gerechtigheid te dragen. Hoe zou Jezus in onze tijd gesproken hebben? Hoe zouden zijn ontmoetingen in onze multiculturele en multireligieuze samenleving hebben plaatsgevonden?

Het was weer een feest van verontwaardiging in Nederland. En het vreemde is dat het rumoer ook klinkt uit monden van mensen die het geloof allang de rug hebben toegekeerd. Maar ja, niemand gelooft nog in Sinterklaas en toch voeren we een zwarte-pieten-discussie alsof het oorlog is. De verontwaardiging heeft daarom mijn inziens meer te maken met een verlies aan identiteit. Kerst is van ons en daar moeten anderen van afblijven. We zijn in Nederland gaandeweg angstig geworden. Beetje bij beetje lijkt het alsof al het eigene verdwijnt. Een gevoel van onthechting, van het verliezen van je wortels. En natuurlijk, als je je hele leven in een oude wijk woont waar steeds meer nieuwkomers hun plaats opeisen, kan de levenssfeer dramatisch veranderen. De komst van andere culturen lijkt de eigen cultuur te verdrijven. En daar maken de politieke demagogen dankbaar gebruik van, met alle gevolgen van dien. Geen enkele kans meer dat we elkaar als verrijking zien. We moeten dat gevoel van onthechting zeer serieus nemen. Maar we moeten het verlies aan identiteit niet enkel leggen bij de confrontatie

met anderen. Het verlies aan identiteit heeft vooral te maken met het zelf overboord gooien van wat eigen is. We hebben gekozen voor vrijheid. Alles wat ons enigszins bindt of alles wat wij zo langzamerhand zijn gaan ervaren als juk, hebben we afgelegd. En op zich is die vrijheid goed omdat we daardoor onszelf als individu hebben kunnen ontplooiën, onze persoonlijke krachten hebben kunnen ontdekken. Maar in die grote zucht naar vrijheid zijn wij vervolgens ook in een vacuüm terecht gekomen. Een vacuüm waarin niets meer gemeenschappelijk is.

In het begin was het Woord, het Woord was bij God, het Woord was God. Het was in het begin bij God. Dit prachtige begin van het Johannesevangelie neemt ons mee terug naar de dagen van de schepping. Gods Woord is scheppingswoord. En, zo vertelt Johannes, dat Woord is vlees geworden. En hoewel het er niet letterlijk staat, weten we, doordat er ook gesproken wordt over Johannes de Doper, dat dat Woord vlees geworden is in Jezus. Jezus is scheppingswoord. Niet in een simpele voorstelling dat Hij de aarde schept, het licht en de sterren aan de hemel maar, zoals het oude verhaal van Genesis ons ook vertelt, om leven te scheppen. Zoals de wateren plaats moesten maken voor land om op te leven, zo is Jezus het licht dat in de duisternis schijnt om leven voor ons mensen mogelijk te maken. Wij viëren zijn geboorte uit dankbaarheid. Hoe goddelijk of menselijk die geboorte ook plaatsgevonden heeft, Godzijdank is Hij geboren. In al die verhalen die wij over Hem horen, laat Hij zien hoe liefde en nabijheid mensen oprichten, hoe Hij de ogen van mensen opent voor de ander, voor nieuwe toekomst, hoe Hij de oren opent om weer te kunnen luisteren naar wat zegenrijk is en wat ons tot leven dient. Wat Hij ons leerde en wat Hij ons liet zien aan nabijheid en ontferming is van onschatbare waarde. Daarom zeggen wij ook dat in Jezus God onder ons is komen wonen. In Jezus herkennen wij de Vader, herkennen wij de Bron van leven en liefde. Het vacuüm waar wij in verkeren, is als de duisternis waarover gesproken wordt. We zien als het ware geen hand meer voor ogen, we zien niet meer welke kant op. We ervaren een onthechting die ons angstig maakt en die ons wegdrijft van onze naaste.

Johannes vertelt dat het licht schijnt in de duisternis en de duisternis het niet in haar macht heeft gekregen. Een soort vooruitblik, of een terugblik, naar het einde van Jezus' dagen. Hij liet die liefde zien, Hij liet de kracht van de nabijheid zien maar geen wereld die daarop zit te wachten. Maar wat de wereld ook doet, die liefde van Jezus is zelfs niet in een graf op te bergen. En Johannes zegt ook dat dat Woord, dat vleesgeworden Woord naar de wereld kwam maar eigenlijk niet ontvangen werd. En toch, wie Hem wel ontvingen en in zijn naam geloven heeft Hij het voorrecht gegeven om kinderen van God te worden. *Zij zijn niet op natuurlijke wijze geboren, niet uit lichamelijk verlangen of uit de wil van een man maar uit God.* Zoeken wij onze identiteit, dan ligt hier de sleutel. Onze sleutel ligt niet in onze cultuur, nee zelfs niet in ons lidmaatschap van een kerk. Het heeft niets met genen te maken of met traditie. Het heeft te maken met in hoeverre wij dat Woord geloven en vertrouwen. Of wij Hem ontvangen en in zijn naam geloven; waarbij geloven niet betekent het onderstrepen dat hij in een kribbe geboren is, dat hij een baard had of over water liep, maar geloven betekent dat we vertrouwen in het visioen van de komst van het Koninkrijk van God. Dat we vertrouwen dat de weg die daar naar toe gaat, naar die nieuwe toekomst, naar die wereld andersom, gaat via de liefde, via het open hart voor iedere mens, via het jezelf ook durven breken, je zogenaamde identiteit zelfs durft te verliezen om een nieuwe identiteit te ontvangen, namelijk: kind van God.

En het is toch heerlijk en wonderbaarlijk dat we dat evangelie meegekregen hebben, dat we bij toeval geboren zijn in een land waar Kerst gevierd wordt, waar we blij zijn met de geboorte van een kind dat ons uit het vacuüm haalt, dat ons uit de duisternis haalt. We hoeven niet angstig te zijn. We hoeven niet onthecht te zijn. Wij behoren Gods toekomst toe. En daarvoor mogen wij op staan en op weg gaan op zoek met heel de wereld naar vrede, liefde en gerechtigheid. En als we die identiteit dragen, met trots en met dankbaarheid, dan kunnen we iedere ontmoeting aan, dan kunnen we ieder contact aan met wat ons vreemd is en dan kunnen we multicultureel en multireligieus naast elkaar leven en samen leven om vanuit het licht dat wij ontvangen hebben de andere mens de hand te reiken om samen op te gaan naar een hemel op aarde.

In de Naam van de Vader, de Zoon en de heilige Geest. Amen.